

DANSK KRONIK

1. *Narkotikakriminalitet.*

I en tidligere kronik (N.T.f.K. 1968, s. 257) er omtalt den arbejdsgruppe, der nedsattes i 1967 for at få oplysninger om omfanget og karakteren af misbruget af euforiserende stoffer blandt ungdommen.

I december 1968 forelå arbejdsgruppens rapport.

Et repræsentativt udvalg af skolebørn og andre uddannelsessøgende unge fra 14 år og opefter er udspurgt i foråret 1968, og som en kontrolgruppe, der også omfattede personer, der ikke var under uddannelse, udspurgte man unge mænd, der mødte på session i København. Af højere uddannelse omfatter undersøgelsen Danmarks ingeniørakademi, Danmarks farmaceutiske højskole, handelshøjskoler, seminarier og teknica. Det nævnes i rapporten, at det i og for sig havde været ønskeligt, om undersøgelsen kunne have omfattet flere kategorier under højere uddannelse, herunder universitetsstuderende, men at man af tidsmæssige årsager har måttet afstå herfra.

Resultaterne kan ganske kort sammenfattes derhen, at en ganske betragtelig del af ungdommen har prøvet hash en enkelt eller enkelte gange. For København drejer det sig om ca. $\frac{1}{4}$ af de unge mennesker og for landet som helhed om 10—12 %. Af regelmæssige brugere — d. v. s. personer, der mindst bruger stoffet et par gange om ugen — findes der derimod i København kun 2—3 % og for landet som helhed 1 %. Regelmæssige brugere af stærkere stoffer findes der kun meget få af, nemlig 1—2 %. Når der bruges stærkere stoffer, drejer det sig overvejende om LSD og anfetamin, medens hverken politi eller læger har kendskab til, at heroin overhovedet har været brugt i Danmark.

Et af de spørgsmål, man har været særlig interesseret i, er hvorledes de unge har fået det første tilbud om euforiserende stoffer. Dette spørgsmål er naturligvis af betydning, når man skal vurdere mulighederne for at bekæmpe udbredelsen af disse stoffer. Undersøgelsen viste, at det almindeligste er, at tilbuddet fremkommer fra en jævnaldrende kammerat under privat selskabelighed. Det fremgår også, at modstandsevnen over for sådanne tilbud ikke er overvældende stor, idet omkring 60 % af de unge, der har fået et tilbud, også har taget imod det; men det må i den forbindelse erindres, at tilbuddene i op imod 90 % af tilfældene alene har drejet sig om hash. Kun få (5—6 %) af de unge, der overhovedet har fået stofferne tilbudt, har selv taget noget initiativ i forbindelse med det første tilbud.

Rapporten indeholder også et afsnit om de sager om overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, som Københavns politi har haft i årene fra 1965. I årene 1965—67 blev disse sager behandlet af civilpolitiet, og der blev rejst sigtelse mod ialt 552 personer, nemlig i 1965: 53, i 1966: 113 og i 1967: 386. En beretning om arbejdet er tidligere offentliggjort af politiinspektør Jens Jersild i *Politiet* 1968, nr. 9. Den hyppigst anvendte reaktion var advarsel (175). Hæfte var anvendt i

16 tilfælde og ubetinget fængsel i 45 tilfælde. Beretningen indeholder yderligere en lang række statistiske oplysninger om det omhandlede klientel og derudover mere beskrivende fremstillinger af Københavns politis arbejde med narkotikaproblemet i disse år.

Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe drøftede ved arbejdets start de den gang foreliggende opgørelser over sager, Københavns politi havde behandlet. Man var enige om, at det ville være ønskeligt, om man kunne supplere materialet med oplysninger, der kunne give et indtryk af, i hvilket omfang de pågældende forud for misbruget havde skilt sig ud som en gruppe, der havde sociale tilpasningsvanskeligheder. Et vist billede af manifesterede sociale konflikter kunne man på en forholdsvis enkel måde få gennem de oplysninger om tidligere kriminalitet m. v., der findes i rigsregistraturen. Der blev derfor draget omsorg for, at de skematiske oversigter, der i Københavns politi var udarbejdet over de sigtede i narkotikasager, blev suppleret med domsudskrifter og udskrifter af rigsregistraturen, og at dette materiale blev underkastet en videnskabelig bearbejdelse.

Under arbejdet med tilrettelæggelsen af denne undersøgelse viste det sig, at man fra svensk side nærede ønske om, at undersøgelsen blev udformet således, at der blev mulighed for at sammenligne med en undersøgelse af retshåndhævelsespraksis i narkotikasager i de øvrige nordiske hovedstæder. En sådan undersøgelse er under udførelse af hovrättsfiskal, jur. kand. Ingemar Rexed, Stockholm, i forbindelse med arbejdet i et nordisk udvalg vedrørende narkotikaforskning. Udgangspunktet herfor var blandt andet Rexed's igangværende, mere omfattende undersøgelse af svenske domme i narkotikasager i perioden 1954—67. I den nordiske undersøgelse indgik i forvejen oplysninger fra Oslo og Helsingfors, foruden det svenske materiale.

Den danske undersøgelse blev herved mere omfattende end arbejdsgruppens eget formål med den nødvendiggjorde; man var imidlertid enige i, at der i sig selv lå en betydelig værdi i, at en undersøgelse af denne karakter blev udformet således, at det senere ville være muligt at drage sammenligninger med forholdene i de øvrige nordiske lande. Undersøgelsen blev herefter overdraget til cand. jur. Jørgen Jepsen, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, i samarbejde med de svenske undersøgere.

Den omfattende undersøgelse er afleveret til sundhedsstyrelsen. I arbejdsgruppens rapport er alene medtaget nogle oplysninger om de sigtedes tidligere belastning.

Materialet omfatter som nævnt 532 sigtede personer. Heraf er 115 udlændinge, hvoraf, som man kunne vente, kun ret få — 16 % — havde tidligere antegninger i den danske rigsregistratur.

Ser man alene på de 417 danskere havde 204 (49 %) ingen tidligere antegninger, 1 havde blot et tilhold efter straffelovens § 199 (prostitution), og 3 andre havde „andre antegninger“ uden karakter af lovertrædelse.

Af de resterende 209 havde 8 sigtede (2 %) alene tidligere sager om narkotikaovertrædelser og 20 (5 %) havde tidligere antegninger for narkotikasager sammen med antegninger vedrørende andre forhold, d. v. s. at ialt 7 % havde tidligere narkotikasager.

Ialt 181 (43 %) havde kun antegninger for andre lovovertrædelser end narkotikaforhold. Af disse havde 43 (10 %) tillige „andre antegninger“, medens 138 (33 %) alene havde tidligere antegninger for almindelig kriminalitet.

Ejendoms kriminaliteten er dominerende blandt den tidligere belastning. Af de 171 belastede mænd var 119 registreret vedrørende ejendoms kriminalitet. Af de 29 kvinder var det 13, der var registreret for denne kriminalitetsform.

Man har i undersøgelsen foretaget en sammenligning med foreliggende kriminologiske undersøgelser over, hvor stor en del af befolkningen, der har været genstand for egentlige kriminalretlige sanktioner. Sammenligningen viser, at den del af den her behandlede persongruppe, der er belastet med *forstraffe*, klart overstiger andelen af straffede i gennemsnitsbefolkningen.

Ser man ikke specielt på *forstraffe*, men derimod på *alle former for antegninger i rigsregistraturen*, har en kriminologisk undersøgelse fra 1958 vist, at af et repræsentativt udsnit af Københavns mandlige befolkning var 25,7 % anført i registraturen. Der findes ingen opgørelse over, hvorledes registreringerne fordeler sig på forskellige aldersgrupper, men det er indlysende, at andelen er stigende med stigende alder. Man kan heraf slutte, at den undersøgte gruppe — helt overvejende unge — personer, der har været sigtet for narkotikaforhold omfatter langt flere registrerede end gennemsnitsbefolkningen, idet de pågældende i ca. 50 % af tilfældene var kendt i rigsregistraturen allerede forud for narkotikaforholdet.

Det anføres udtrykkeligt i rapporten, at man ikke på det foreliggende grundlag kan bedømme, om de personer, der har været sigtet af politiet, er repræsentative for alle overtrædere af lov om euforiserende stoffer, eller om der gennem politiets virksomhed er sket en vis „udvælgelse“ af mere belastede overtrædere.

I arbejdsgruppens rapport findes også oplysninger om udviklingen, efter at man i marts 1968 overførte behandlingen af narkotikasagerne i København til kriminalpolitiet. Det fremgår heraf, at man har koncentreret sig om at ramme importører og forhandlere, og man har fortrinsvis sat ind over for udbredelsen af andre stoffer end hash.

Om den nu gældende sanktionspraksis er oplyst, at udbredelse af hash, der har karakter af en helt enkeltstående lejlighedsvis overladelse af ganske små mængder, normalt kun medfører bødestraf. Sker fordelingen til forbrugerne ved, at et medlem af gruppen ved hjælp af penge, som er samlet sammen i gruppen, skaffer forsyninger frem, som derefter deles ud uden noget kontant vederlag til mellemmanden, anvendes ofte betinget dom, med mindre det drejer sig om

mere betydelige mængder — for mere end ca. 1.000 kr. — eller der foreligger gentagen kriminalitet. Er der tale om udbredelse med fortjeneste for øje, synes der efter praksis sædvanligvis at blive reageret med ubetinget frihedsstraf, medmindre det drejer sig om ganske små mængder, men valget mellem betinget og ubetinget straf bestemmes i vidt omfang tillige af oplysningerne om tiltaltes personlige forhold.

Desuden har beskaffenheden af det stof, som udbredelsen vedrører, betydning for sanktionsvalget, og bemærkningerne gælder som nævnt kun for så vidt angår udbredelse af hash.

På grundlag af de herved tilvejebragte oplysninger om problemet blev spørgsmålet om hvilke foranstaltninger, der burde træffes, taget op i de berørte ministerier, og den 21. januar 1969 forelagde statsministeren i folketinget en redegørelse for foranstaltninger mod ungdomsnarkomanien afgivet af indenrigsministeren, justitsministeren, socialministeren, undervisningsministeren og udenrigsministeren.

Det vil føre for vidt her at komme ind på den forøgede indsats, der foreslås inden for den sociale og medicinske sektor, eller den oplysningsvirksomhed, der vil blive organiseret. Det bør imidlertid nævnes, at der under sundhedsstyrelsen agtes nedsat et permanent kontaktudvalg til koordinering af bestræbelserne for at forebygge og bekæmpe narkotikamisbruget.

Justitsministeriet har fremsat forslag om i straffeloven at indsætte en særlig straffebestemmelse, der omfatter den professionelt prægede narkotikakriminalitet. En gennemførelse af lovforslaget vil indebære, at det hidtidige strafmaksimum på fængsel i 2 år, der findes i lov om euforiserende stoffer, for de grove forbrydelser, som den nye bestemmelse alene tager sigte på, forhøjes til 6 år. Den nye bestemmelses formulering svarer til den norske straffelovs § 162.

Det er i bemærkningerne til lovforslaget udtalt, at der ikke gennem lovændringen tilsigtes nogen skærpelse af strafansvaret for de personer, hvis overtrædelser, som hidtil, skal bedømmes efter straffebestemmelsen i loven af 1955 om euforiserende stoffer.

Det forudsættes således, at sager, der alene angår ulovligt forbrug, afgøres med advarsel eller bøde, og at det samme i almindelighed gælder sager om lejlighedsvis overladelse af narkotika i ringe mængde uden vederlag.

Forslaget må ses i sammenhæng med justitsministeriets almindelige redegørelse for behandlingen af narkotikasager, der findes i den samlede redegørelse, statsministeren forelagde den 21. januar 1969.

Med hensyn til de almindeligt forekommende sager mod personer, der på én gang er skyldige i udbredelse af narkotika og selv er narkotikamisbrugere, fremhæves betydningen af, at straffesager mod personer under 18 år afgøres ved tiltalefrafald mod, at de pågældende

undergives børne- og ungdomsforsorg. Også varetægtsfængsling af unge under 18 år bør, såvidt det overhovedet er gørligt, undgås.

Selv om det utvivlsomt i sager mod personer over 18 år af generalpræventive grunde kan være nødvendigt at anvende ubetingede frihedsstraffe, bør man dog tilstræbe, at der over for disse gennemgående unge lovovertrædere i vidt omfang anvendes enten dom efter straffelovens § 70 (om særlige foranstaltninger over for psykisk afvigende lovovertrædere) eller betinget dom, således at psykiatriske institutioner og Dansk forsorgsselskab kan impliceres i behandlingsarbejdet.

Ud fra disse kriminalpolitiske grundsynspunkter stilles forslag om en række foranstaltninger, der kan tjene til en effektivisering af det tilsynsarbejde, Dansk forsorgsselskab udfører med dette klientel, og udbygning af det behandlingsarbejde, der kan gennemføres under et fængselsophold.

I justitsministeriets redegørelse gives der endvidere oplysninger om de foranstaltninger vedrørende en forøgelse af den politimæssige indsats på dette område, som der er truffet beslutning om — og hvoraf en del allerede er ført ud i livet. For Københavns vedkommende sker der en betydelig forøgelse af de ressourcer, der sættes ind mod udbredelsen af euforiserende stoffer. Uden for København finder man derimod ikke grundlag for at foreslå mere drastiske foranstaltninger. I provinsen har der hidtil hovedsagelig været tale om sager mod brugere af euforiserende stoffer — altså sager, der kan afgøres med advarsel eller bøde.

Justitsministerens lovforslag om en skærpet strafferamme for den professionelt prægede narkotikakriminalitet var til 1. behandling i folketinget den 23. januar 1969. Der blev fra alle sider lagt megen vægt på, at en eventuel særlig strafferamme for de groveste sager ikke i praksis fører til en skærpelse af reaktionerne i alle de normale sager. Man var også fra flere sider inde på, at der burde skelnes mellem hash og de hårdere stoffer, således at hash-handel ikke skulle kunne rammes af den foreslåede strafskærpelse.

Forslaget behandles nu på normal måde i et folketingsudvalg. Der var under folketingsdebatten enighed om, at dette udvalg også kunne se nærmere på de spørgsmål, der er fremdraget i den samlede redegørelse fra de implicerede ministerier.

2. Pornografi.

I en tidligere kronik (N.T.f.K. s. 256 f) er redegjort for den debat om en frigivelse også af de pornografiske billeder, der udviklede sig i 1968.

Der er nu den 12. december 1968 fremsat et lovforslag, hvorefter også straffelovens forbud mod pornografiske billeder ophæves, med den ene undtagelse, at der stadig ikke må ske salg til personer under 16 år.

Forslaget bygger på to hovedsynspunkter:

For det første håber man at en frigivelse også på dette område vil bevirke, at interessen for dette underlødige materiale falder. For det andet mener man ikke, det kan være samfundets opgave at regulere, hvad voksne mennesker må se, når man ikke har noget holdepunkt for, at der er skadevirkninger forbundet med at se pornografi.

Det må imidlertid fremhæves, at det har været en klar forudsætning for fremsættelsen af lovforslaget, at der skulle være mulighed for at sikre, at personer, der ikke ønsker at blive konfronteret med pornografi, heller ikke udsættes for det.

Som der nærmere er redegjort for i bemærkningerne til lovforslaget og i fremsættelsestalen, sikres denne forudsætning navnlig gennem bestemmelser i politivedtægterne, der forbyder anstødelige vinduesudstillinger m. v.

Et punkt, der har været særligt fremdraget i debatten er, hvorledes man kan sikre sig imod, at der fra Danmark sendes pornografiske reklametryksager o. lign. til adressater i udlandet. For så vidt angår postforsendelser vil indskriden fortsat kunne ske via postloven. Er der derimod tale om eksport i form af almindelig godsforsendelse vil man ikke fremtidig kunne gribe ind. Her er udlandets muligheder for selv at regulere forholdet jo imidlertid også langt større.

Pornografiforslaget var til 1. behandling i folketinget den 23. januar, hvor det fik en positiv modtagelse af alle partiets ordførere. Forslaget kan derfor ventes gennemført i løbet af foråret.

3. Afskaffelse af voksencensuren for film.

Justitsministeren har i efteråret 1968 fremsat forslag til en ændret lov om filmcensur, der bygger på en betænkning om filmcensur (nr. 468/1967), som et sagkyndigt udvalg afgav i december 1967.

Hovedpunktet i forslaget er afskaffelsen af voksencensuren. Dette betyder, at der fremtidig ikke kræves censurens godkendelse af film, der kun vises for personer, der er fyldt 16 år.

Ved vurderingen af voksencensurens nødvendighed har man taget sit udgangspunkt i, at opretholdelsen af en censurordning for voksne kun kan forsvares, hvis det kan antages, at der er alvorligere skadevirkninger forbundet med forevisning af film. Derimod har man ikke ment, at censuren kan begrundes med ønsket om at kontrollere filmen ud fra nærmere angivne moralske eller kunstneriske principper. Det kan ikke være en statslig opgave at udøve kontrol på basis af sådanne principper, hvortil kommer, at det er meget vanskeligt at fastlægge en nogenlunde objektiv målestok for, hvad der skal anses for moralsk forkasteligt eller kunstnerisk mindreværdigt.

Ved vurderingen af skadevirkningerne har man navnlig haft opmærksomheden henvendt på filmens eventuelle forrænde indflydelse på tilskuerne. På baggrund af de foreliggende oplysninger har man imidlertid fundet, at der ikke foreligger en sådan risiko for påvirk-

ninger af denne art, at der er grund til at opretholde censuren. Man har også lagt vægt på, at befolkningen i dag i langt højere grad end tidligere udsættes for påvirkninger svarende til filmens fra andre massekommunikationsmidler, ikke mindst TV.

Afskaffelsen af voksencensuren falder ganske i tråd med udviklingen på andre kulturelle områder i Danmark, hvor man i stadig videre omfang overlader det til den enkelte borger at tage stilling til de eksisterende påvirkningsmuligheder.

Derimod har man ikke fundet det forsvarligt at afskaffe børnecensuren. Børnecensuren foreslås derfor opretholdt med de gældende aldersgrænser på 12 og 16 år. Også på dette punkt er der overensstemmelse med forslaget vedrørende pornografi, hvor der jo oprettholdes et forbud mod salg af pornografiske billeder til personer under 16 år.

Forslaget var til 1. behandling i folketinget den 16. oktober 1968, og det kan formentlig ventes gennemført i løbet af foråret.

4. *Betænkning vedrørende spirituspåvirkede motorførere.*

Den af justitsministeren nedsatte færdselssikkerhedskommission, som tæller repræsentanter for de udvalgsberettigede partier i folketinget, for justitsministeriet og vejdirektoratet samt for politiet, bilinspektionen, rådet for større færdselssikkerhed og Forenede Danske Motorejere, har afgivet en betænkning om spirituspåvirkede motorførere.

Man har over en årrække sammenlignet antallet af trafikulykker, hvor spiritus har været hovedårsagen, med det samlede antal personskader og dræbte i trafikken. Det fremgår heraf, at antallet af personskader, forvoldt af spirituspåvirkede førere af motorvogne og motorcykler i de senere år (til og med 1966, der er det seneste år for hvilket statistiske oplysninger for hele landet foreligger) er steget kraftigere end det samlede antal personskader. Spiritusulykkernes andel har således været stigende. Det nævnes endvidere, at spiritusulykkerne gennemsnitligt har haft alvorligere følger end andre ulykker, idet antallet af dræbte ligger relativt højt ved denne kategori af ulykker. Bl. a. dette er begrundelsen for, at kommissionen har optaget behandlingen af spørgsmålet om, hvorledes antallet af spirituskørsler kan nedbringes.

For Københavns vedkommende er der givet oplysning om udviklingen i 1967 og 1968. Det fremgår heraf, at antallet af spiritusulykker fra efteråret 1967 har vist et betydeligt fald. Denne udvikling sættes i forbindelse med anvendelse af Alcotest-balloner i færdselskontrollen.

Kommissionen refererer nogle undersøgelser om alkohols indflydelse på en persons egnethed som motorfører og anfører på grundlag af disse undersøgelser, at evnen til at føre motorkøretøj på fuldt tryggende måde for en større del af motorførernes vedkommende er

reduceret væsentligt ved blodalkoholkoncentrationer, som ligger en hel del lavere end det niveau på omkring 1 ‰, som efter gældende ret i de fleste tilfælde er afgørende for, om der sker domfældelse.

Man finder det ikke realistisk at regne med, at en yderligere skærpelse af de reaktioner, der i dag anvendes ved domfældelse for spirituskørsel, vil være af særlig præventiv betydning.

Derimod tillægges det meget stor betydning, at politiets systematiske kontrol af de motorkørende øges.

Yderligere en mulighed for at skabe øget prævention er efter kommissionens opfattelse at inddrage lavere grader af spirituspåvirkethed under det straffbare område. Dette forudsætter imidlertid en fast promillegrænse, idet de lavere påvirkethedsgrader i vidt omfang ikke vil give sig udslag i den præsterede kørsel eller ved de forholdsvis grove undersøgelsesmetoder, der anvendes ved de kliniske prøver.

I betænkningen er redegjort for nogle indhentede erklæringer og udtalelser vedrørende eventuel indførelse af en eller flere faste promillegrænser. Retslægerådets flertal og den danske dommerforening har ikke kunnet anbefale en ændring af den nugældende retstilstand. Anklagemyndigheden og en repræsentant for advokatrådet er gået ind for, at man som supplement til den gældende regel instituerer en uafbeviselig formodning for uegnethed til at føre motorkøretøj ved en grænse på 1 ‰, medens man har udtalt sig imod en kriminalisering af de lavere påvirkningsgrader.

Kommissionens egne overvejelser vedrørende spørgsmålet om faste promillegrænser kan kort sammenfattes således:

Der er enighed om, at den gældende regel i færdselslovens § 16, stk. 1, må bibeholdes, og at en eller flere faste promillegrænser alene vil kunne få karakter af supplement til den hidtidige regel.

Under hensyn til, at allerede en promille på 0,5 gennemsnitligt har en sådan indvirkning på køreevnen, at der er tale om en forøget ulykkesrisiko, foreslår 11 af kommissionens 14 medlemmer, at der som i Norge og Sverige indføres en fast promillegrænse ved 0,5. Da der ifølge retslægerådet må regnes med en måleusikkerhed på 0,15 ‰ vil grænsen for det straffares område reelt blive 0,65 ‰. Overtrædelse af bestemmelsen foreslås omfattet af færdselslovens almindelige strafferamme, der lyder på bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Det anføres, at der formentlig ved domfældelse på grundlag af denne „lavpromilleregulering“ som hovedregel må blive tale om bødestraf uden frakendelse af førerret, men således at frihedsstraf og frakendelse af førerret forudsættes at kunne komme i anvendelse i tilfælde, hvor der er tale om gentagelse, eller hvor promillen ligger tæt op mod den nedenfor omtalte grænse på 0,8 ‰, eller hvor andre skærpende omstændigheder gør sig gældende.

Et mindretal på 3 medlemmer (F.D.M.'s, Det konservative folkepartis og rigspolitichefens repræsentanter) kan dog ikke tilslutte sig forslaget om en nedre grænse ved 0,5 ‰. Man frygter, at en sådan

regel med bødesanktion og lav opdagelsesrisiko vil svække straffebestemmelsernes samlede generalpræventive virkning.

Kommissionen foreslår enstemmigt, at der yderligere fastsættes en fast promillegrænse ved 0,8 ‰, hvis overskridelse skal medføre frihedsstraf og frakendelse af førerretten. Det anføres, at det under hensyn til måleusikkerheden på 0,15 ‰ er nødvendigt at fastsætte grænsen omkring 0,8 ‰ for blot at fastholde det niveau, der ifølge den i dag gældende retspraksis er afgørende for domfældelse i det store flertal af sagerne. En fast promillegrænse ved 0,8 vil dog samtidig ramme et antal tilfælde, hvor der i dag sker frifindelse.

Domfældelse skal efter kommissionens forslag kunne ske, blot den før kørslen indtagne spiritusmængde er så stor, at den på noget tidspunkt under eller efter kørslen kan bringe promillen op på det strafbare niveau.

Et flertal foreslår, at promillereglerne også skal finde anvendelse på knallertførere, men ikke på cyklister.

Kommissionen har i øvrigt foreslået, at der sættes ind med forøget politikontrol i forbindelse med anvendelse af Alcotest, og at færdselspropagandaen intensiveres. Endelig har et flertal af medlemmerne foreslået skærpede regler om overladelse af køretøjer til spirituspåvirkede.

Da de myndigheder, som kommissionen har hørt om faste promillegrænser, som det fremgår af det anførte langt fra har anlagt samme vurdering som kommissionen selv, er det for tidligt at udtale sig om, hvilke muligheder de fremsatte forslag vil have for at blive gennemført.

H. H. Brydensholt.

FINSK KRÖNIKA

Fylleriet avkriminaliserat

Från och med ingången av år 1969 är „vanligt“ fylleri icke längre straffbelagt i Finland. Samtidigt avkriminaliserades också fylleri begånget av tjänsteman utom tjänsten. Straffstadgandena om fylleri har ingått i SL 43:6. Straffbelagt är däremot fortfarande fylleri begånget av tjänsteman i tjänsteutövning. Enligt den nya lagen om offentliga nöjeställningar, vilken trädde i kraft den 1 januari 1969, skall likväl den som stör offentlig nöjeställning genom att där uppträda berusad på ett förargelseväckande sätt straffas för störande av nöjeställning.

Avkriminaliseringen av fylleriet ledde även till antagandet av en benådningslag, vilken också trädde i kraft den 1 januari 1969. Genom denna lag har alla som tidigare dömts till fylleriböter, vilka inte har betalats, blivit befriade från betalningen av böterna. De som vid årsskiftet utstod förvandlingstraff för fylleriböter befriades likaså från fortsatt utstående.

Förlust av medborgerligt förtroende avskaffat

I vårt straffsystem har förlust av medborgerligt förtroende, ovärdighet att nyttjas i landets tjänst och ovärdighet att föra annans talan förekommit som bistraff vid vissa brott ända fram till den 1 februari 1969.

Förlust av medborgerligt förtroende har kunnat ådömas för ett flertal brott, bl. a. för en hel del egendomsbrott. Ovärdighet att nyttjas i landets tjänst har förekommit som bistraff vid vissa grova tjänstebrott. Ovärdighet att föra annans talan har förekommit såsom bistraff för advokat eller annat ombud vid vissa oredlighetsbrott.

Förlust av medborgerligt förtroende har inneburit, att den dömde varit utestängd från de rättigheter och förmåner för vilkas tillgodonjutande det har fordrats god frejd. Dessa rättigheter och förmåner har funnits inskrivna i de mest skiftande författningar. Förlust av medborgerligt förtroende har bl. a. inneburit avsaknad av valrätt och valbarhet i politiska val.

I lagen om avskaffande av vissa bistraff (FF 1/1969) stadgas att även tidigare ådömda bistraff upphör att gälla. Bistraffens avskaffande har föranlett en del ändringar i vissa lagar. Förlust av medborgerligt förtroende och ovärdighet att nyttjas i landets tjänst har bl. a. haft till följd att en tjänsteman, som ådömts ett sådant bistraff har förlorat alla de tjänster han innehaft. Genom avskaffandet av dessa bistraff har man icke avsett att medföra någon mildring beträffande påföljderna för brott, som begåtts av tjänstemän. Enligt strafflagen har förlust av tjänst dels varit sammankopplat med det huvudstraff, som ådömts för ett brott, dels har förlusten varit en följd av ovan nämnda bistraff. Sedan bistraffen avskaffats har man i strafflagen infört sådana ändringar, att förlust av tjänst enbart är sammankopplat med huvudstraffet för brottet. Tukthus på livstid innebär alltid förlust av alla tjänster. Tukthus på viss tid medför i regel förlust av tjänsterna. I samband med ett fängelsestraff kan avsättning i vissa fall komma i fråga.

Av lagtekniska skäl har alla de talrika straffstadganden, som omnämner förlust av medborgerligt förtroende eller annat bistraff icke blivit formellt ändrade. Även om bistraffen formellt står kvar i straffstadgandet gäller de icke längre i och med att de avförts ur straffsystemet.

Ny lagstiftning om bötesstraff och dess verkställighet

Den 1 juni 1969 inleds ett nytt skede i fråga om bötesstraffen. Då träder nämligen vissa ändringar av strafflagen (FF 28/1969) och förordningen om verkställighet av straff (FF 30/1969) i kraft. De antagna lagändringarna innebär dels, att skalan för bötesstraff kommer att utgöra 1—120 dagsböter, dels att den subsidiära förvandlingen av böter till fängelse förändras. Maximiantalet dagsböter har hittills utgjort 300. Strafflagen och speciallagstiftningen innehåller straffstad-

ganden, där böternas minimi- och maximibelopp är reglerat för varje brott för sig. I och med det generella stadgandet om att böter skall utdömas enligt skalan 1—120 dagsböter kommer alla dessa stadganden att upphöra. Detta innebär, att högst 120 dagsböter också kan ådömas för sådana brott, som för närvarande kan bestraffas med t. ex. högst 60 dagsböter.

Förvandlingen av böter till fängelse har hittills skett „automatiskt“ på verkställighetsstadiet. Vid förvandlingen har tio dagars fängelse, vilket varit minimum, motsvarat högst tio dagsböter. Ifall antalet obetalda böter har överstigit tio, har tiden för förvandlingsstraffet ökats med en dag för varje dagsbot. Maximitiden för förvandlingsstraffet har utgjort 180 dagar.

Enligt den nya lagstiftningen skall förvandlingsförfarandet överflyttas till domstol. Förvandlingsstraffet skall utsättas av domstolen på yrkande av åklagaren, sedan det visat sig att böterna icke kunnat indrivnas. Förvandlingsförfarandet skall ske vid domstolen på den ort där den bötfällde är bosatt eller där han anträffas. Vid förvandlingen av bötesstraff skall som hittills varje dagsbot motsvara en dags fängelse. Förvandlingsstraffet skall vara minst tio dagar och maximum högst nittio dagar (hittills 180). Domstolen har möjlighet, att under vissa förutsättningar utsätta ett förvandlingsstraff som är kortare än det normala. Förvandlingsstraffet skall i en dylik situation utgöra minst sex dagar.

Om det föreligger skäl att anta att den bötfällde låter sig rättas utan att förvandlingsstraffet går i verkställighet och det samtidigt inte finns skäl att misstänka, att underlåtelsen att betala böterna föranletts av tredska eller uppenbar vårdslöshet, kan domstolen förordna, att verkställigheten av förvandlingsstraffet skall vara villkorlig under en prövotid. Prövotidens längd skall alltid vara två år. Verkställigheten av ett villkorligt förvandlingsstraff skall alltid vara beroende av domstols prövning. Dryckenskap eller annat „vanartigt leverne“ skall icke föranleda verkställighet, då det enligt regeringens motiveringar till propositionen „i en sådan situation skulle vara saknigare att vidtaga lämpliga vårdåtgärder än att befordra vederbörande att utstå straff.“

En bötfälld, som intagits för vård i anstalt enligt lagen om vården av dem som missbrukar berusningsmedel, är under vårdtiden icke skyldig att erlagga tidigare ådömda böter. Förvandlingsstraff för dem kan inte heller utsättas. Ifall vårdtiden har varat tre månader förfaller tidigare ådömda bötesstraff. Samma stadganden gäller även för barn och unga personer, som i stöd av barnskyddslagen intagits i uppfostringsanstalt.

Abortlagkommittén,

som haft i uppdrag att framlägga förslag om avbrytande av havandeskap samt om sterilisering och kastrering avgav i slutet av år 1968 sitt betänkande.

Kommittén föreslår, att förutsättningarna för beviljande av abort skall utvidgas men är icke beredd att rekommendera helt fri abort. Kommittén uppställer i sitt lagförslag sex olika grunder, som skulle berättiga till abort. De olika grunderna kan sammanföras under följande samlingsbegrepp:

- 1) medicinska skäl, som rör den gravida kvinnan
- 2) social-medicinska skäl, som rör den gravida kvinnan
- 3) straffrättsliga skäl
- 4) åldersskäl
- 5) medicinska skäl, som rör barnet och
- 6) social-medicinska skäl, som rör barnet

De skäl som ingår i punkterna 2, 4 och 6 är nya eller väsentligen ändrade jämfört med gällande abortlagstiftning. De socialmedicinska skälen som rör kvinnan förutsätter, att hennes och hennes familjs levnadsvillkor är sådana, att framfödandet och skötseln av barnet skulle bli oskäligt betungande. Åldersskälen innebär att abort skulle ges åt den kvinna, som vid samlaget var yngre än sexton år eller som då fyllt fyrtio år. Såsom social-medicinska skäl rörande barnet anför kommittén att föräldrarnas förmåga att sköta barnet allvarligt är begränsad på grund av sjukdom, rubbning av själsverksamheten eller annan orsak hos någondera eller vardera av dem.

Det nuvarande systemet vid beviljandet av abort skulle i huvudsak bibehållas. Systemet innebär att aborten baserar sig på utlåtande av två läkare. För att råda bot på den nuvarande ojämna fördelningen av de läkare, som har rättighet att ge abortutlåtanden, borde medicinalstyrelsen årligen pröva om det finns ett tillräckligt antal sådana läkare över hela landet. Om medicinalstyrelsen finner att det i någon del av landet inte finns ett tillräckligt antal läkare, skulle styrelsen bestämma att abort kan ansökas direkt hos den.

Graviditeten bör avbrytas så tidigt som möjligt. Endast på grund av sjukdom hos den gravida kvinnan skulle en abort få ske efter den sextonde graviditetsveckan. Kommittén anser att man åtminstone inte tillsvidare kan utsätta en kortare tidsfrist, på grund av bristen på läkare och sjukhus i avlägsnare delar av landet.

I fråga om sterilisering föreslår kommittén, att tvångsteriliseringen skall avskaffas, däremot skulle möjligheterna till frivillig sterilisering utvidgas. Grunderna för den frivilliga steriliseringen skulle i stort sett bli desamma som för abort. Sterilisering av en person, som själv är oförmögen att fatta åtgärdens innebörd skulle, om vägande skäl föreligger, kunna ske med samtycke av förmyndare eller tillförordnad godman.

Tvångskastrering, som enligt gällande lag är möjlig, har icke tillämpats under de senaste tio åren. Kommittén föreslår att tvångskastreringen helt skall avskaffas. Den frivilliga kastreringen skall bibehållas men den borde få ske inom mycket snäva gränser.

För att betona att upplysning om och användning av preventivmedel är det primära i förhållande till abort, föreslår kommittén en särskild lag om „preventions“rådgivning. Denna rådgivning skulle ledas och övervakas av medicinalstyrelsen. Rådgivningen skulle ges vid kommunala mottagningsplatser. Den skulle vara avgiftsfri. Alla kostnader skulle ersättas enligt samma grunder som sjukvård enligt sjukförsäkringslagen.

Professor Inkeri Anttila har varit ordförande för abortkommittén, som består av professor Yrjö A. Alanen, docent Lauri Autio, överläkare Inkeri Kettunen, pol. kand. Klaus Mäkelä, professor Olavi Mäkelä och docent Olof Widholm.

Ulla Lång.

Meddelelser

Islands Kriminalistforening har fået en ny bestyrelse:

Formand: Hallvarður Einvarðsson, rigsadvokatens førstefuldmægtig.

Sekretær: Jónatan Þórmundsson, rigsadvokatfuldmægtig.

Kasserer: Asgeir Thoroddsen, fuldmægtig i justitsministeriet.

POST-GRADUATE COURSE IN CRIMINOLOGY, 1969—70 UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

INSTITUTE OF CRIMINOLOGY

The course for the Diploma in Criminology consists of lectures, seminars, visits of observation and attachments to penal establishments and other institutions. In certain circumstances the course may count towards the requirements for other higher degrees.

In exceptional cases candidates who do not hold a University degree may be considered. Applications should be sent to the Secretary, The Board of Graduate Studies, Mill Lane, Cambridge, or to the Institute of Criminology, by 31st March, 1969.